

רמת הבחינה : גמר
מועד הבחינה : חורף תש"ף, 2020
מספר שאלון : 990201
היקף הבחינה : 1 יח"ל

תיכונות
ככה עולים כיתה בחיים

תקשורת המונים – יחידה אחת הוראות לנבחן

א. משך הבחינה : שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שלושה פרקים :

פרק ראשון $(10 \times 4) = 40$ נקודות.

פרק שני $(10 \times 4) = 40$ נקודות.

פרק שלישי $(10 \times 2) = 20$ נקודות.

סה"כ : 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר לשימוש : אין.

ד. מלאו את הפרטים הבאים :

פרטי מרכז ההשכלה :

שם המוסד : _____

שם היישוב : _____

שם מרכז הבחינה : _____

פרטי הנבחן :

מספר הנבחן ברשימה : _____

שם משפחה + פרטי : _____

ת.ז.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

שם המעריך : _____

ציון בחינה : _____

בהצלחה!

פרק ראשון - תקשורת ודמוקרטיה (40 נקודות)

יש לענות על ארבע שאלות מבין השאלות 1-6.

בשנתיים האחרונות מתנהל בבית המשפט מאבק בין העיתונאים אורלי וילנאי וגיא מרוז לבין עורך הדין יוסי נקר סביב סוגיית אימוץ ילדם של הזוג וילנאי-מרוז. בתחילה טענו בני הזוג כי נקר עבר על חוק לשון הרע, כשחשף את סוגיית האימוץ שלהם ברשתות החברתיות. בכתב ההגנה השיב נקר כי מי שחשף את הנושא מלכתחילה היה הזוג, שהשתתף בתוכנית ריאליטי והעלה פרטים בנושא.

1. א. הסבירו מהו חוק לשון הרע. (5 נק')
חוק איסור לשון הרע מגדיר מהי לשון הרע ואוסר על השימוש בה. כמו כן, מצוין החוק מקרים שבהם מותר לפרסם אותם הפרטים העשויים להיחשב כלשון הרע.
  - ב. האם עבר עו"ד נקר על חוק לשון הרע? נמקו. (5 נק')
עו"ד נקר לא עבר על חוק לשון הרע, משום שהסתמך על פרסומים שהעלו בני הזוג מרוז ווילנאי על אודות פרטי המקרה, ולכן יכול היה להציג הוכחות לכל טענותיו - ומכאן אין זו הכפשה או לשון הרע.
2. חוו דעתכם, אם יתברר שאכן חשפו אורלי וגיא את פרטי המקרה ראשוניים בציבור, האם יוכלו לצפות מהתקשורת לא לסקר את הנושא? (10 נק')
התקשורת פועלת לפי חוקי האתיקה העיתונאית. התחשבות בקולגות איננה נכללת בחוקי האתיקה הזו. אם יש ניגוד עניינים ועיתונאי/ת לא יכול לסקר את האייטם כי הוא מעורב בו, עליו לתת לאחר לסקרו, אחרת אפשר וראוי לסקר בתור עניין שמעניין את הציבור. אם הם חשפו בעצמם את הנושא לתקשורת, הם גם לא יכולים לטעון לחגורה לפרטיות או על הפרת חיסיון חוקי סיקור ילדים. זו התשובה המלאה. כל תשובה דומה תתקבל.
3. האם הקטע שקראתם הוא כתבה עיתונאית? נמקו תשובתכם. (10 נק')
הקטע איננו כתבה עיתונאית, כי הוא לא מכיל את כל חמשת המ"מים, וגם לא פורסם בבמה עיתונאית בהיקף של תקשורת המונים.

4. א. מהו "מעניין את הציבור"?
(5 נק')
מעניין את הציבור הוא נושא שמעניין את הציבור אך לא בהכרח חשוב לתועלתו. יכול להכיל כל נושא שיש בו כדי לעניין אדם, ולו גם מטעמי סקרנות ויצר הרכילות.

ב. האם הקטע שקראתם "מעניין את הציבור"?
(5 נק')
כן. הקטע שקראתי מעניין את הציבור. אורלי וגיא הם ידוענים, ולכן פרטים מחייהם עשויים לעורר עניין בקרב הנמענים.

5. "חוק איסור פרסום שמות קטינים" הוא חוק נוסף המגביל את חופש הביטוי במדינה דמוקרטית.

א. מהו "חוק איסור פרסום שמות קטינים"?
(5 נק')
חוק זה בא להגן על פרטיותם של ילדים ונוער מתחת לגיל 18. החוק אוסר על עיתונאים, פובליציסטים ואמצעי התקשורת לפרסם שמות מלאים של קטינים בהקשרים שונים.

ב. ציינו סיבה אחת לחקיקתו.
(5 נק')
דוגמה לסיבה: חוק זה נחקק כדי להרחיק אותם מסכנות שונות אשר אליהם הם עשויים להיחשף באמצעי המדיה השונים, כגון: פדופיליה, אלימות, בריונות רשת ועוד.

6. "חוק שמירת הפרטיות, צנעת הפרט" מגביל גם הוא את התקשורת. האם התקשורת מתייחסת בצורה שווה לצנעת הפרט של נבחרי ציבור ולצנעת הפרט של האזרח הפשוט? הסבירו. (10 נק')
התקשורת נוטה לגונן על האזרח הפשוט הרבה יותר מאשר על נבחרי ציבור, משום שלטענתה אופי תפקידם של נבחרי הציבור מחייב חשיפה נוספת כדי להצדיק טוהר מידות ולעודד שקיפות העשייה הציבורית.

פרק שני (40 נקודות)

יש לענות על ארבע שאלות מבין השאלות 7-13 (כל תשובה נכונה - 10 נקודות).

7. "רעש בתקשורת"

- א. מהו "רעש" בתקשורת?
ליקוי שבגללו עלולים להיווצר פערים בין המשמעות המקורית של המסר (כוונת המוען) לבין המשמעות המתקבלת על ידי הנמען.
- ב. ציינו שני גורמים העלולים לעשות "רעש" בתקשורת.
רעש טכני - טעות דפוס או בעיה בקליטה, רעש תרבותי - כשיש פערים בתרבות או בשפה. כל גורם אחר יתקבל.

8. תקשורת המונים ותקשורת בין-אישית

- מנו שני הבדלים בין תקשורת המונים ותקשורת בין-אישית.
א. תקשורת המונים מיועדת לקהל הרחב, ואילו תקשורת בין אישית מתקיימת בקבוצות קטנות או פנים אל פנים.
ב. תקשורת המונים מתקיימת באמצעות אמצעי עזר ומכשירים טכנולוגיים, שחוצצים בין המוען לנמען. תקשורת בין אישית מתקיימת באופן ישיר ובלתי אמצעי.
כל הבדל רלוונטי נוסף יתקבל.

9. המצאת הדפוס

- א. ציינו שני יתרונות להמצאת הדפוס.
עלייה בביקוש ללימודי קרוא וכתוב, השכלה נרחבת לכל המעמדות, ירידה בכוחה של הכנסייה והתפשטות החילון, הדפסת ספרים בשפות בין לאומיות, יצירת שפה ספרותית אחידה, הופעת העיתונות, עליית רמת החיים הכוללת בעולם, סיום תקופת ימי הביניים, הופעת מהפכת המידע המודרנית.
- ב. בחרו יתרון אחד והסבירו אותו.
כל נימוק מלא ומשכנע יתקבל.

10. מקורות המידע של העיתונות

דוברים והדלפות הם שניים ממקורות המידע של העיתונות.

א. מה הדומה בין מקורות המידע האלה? (5 נק')
(5 נק')

דוברים ומדליפים מעבירים את המידע ישירות לעיתונאים. הם שולטים באופן ניסוח המידע ומעדיפים להעבירו דרך נקודת המבט שלהם באופן שמשרת אותם ואת האינטרסים שלהם.

ב. מה ההבדל בין הודעת דובר להדלפה? (5 נק')

דוברים עובדים בשם הארגונים ומגנים עליהם בכל מחיר. הם עובדים באופן רשמי ותפקידם לעדכן את התקשורת במתרחש בארגון באופן שוטף. הדלפה נועדה להזיק למושא ההדלפה. בנוסף, מדליפים מסכנים את תפקידם הרשמי בארגון, לעתים משלמים מחיר אישי כבד ופועלים נגד הארגון שבו הם עובדים.

11. אירוע מדיה

א. מהו אירוע מדיה? (5 נק')

אירוע מדיה הוא אירוע מתוכנן, המושך סיקור בולט של כלי התקשורת, משודר בשידור חי בטלוויזיה ומושך קהל צופים גדול במיוחד. אלו אירועים נדירים יחסית, המרתקים את קהל הצופים ומאחדים אותו לקהילה אחת. על האירוע להיות מתוכנן מראש, מיקומו ידוע מראש וזמן שידורו ידוע מראש, ולכן יש לצופים זמן היערכות לצפייה.

ב. האם מסיבת בר מצווה של בנו של ידוען היא אירוע מדיה? (5 נק')

מסיבת בר מצווה של בנו של ידוען אינה אירוע מדיה. היא אינה מועברת בשידור חי באמצעי התקשורת כאירוע מרכזי ומעורר התרגשות.

12. עיתונות כתובה

א. ציינו שני הבדלים בין מקומון ליומון. (6 נק')

מקומון הוא מקומי, מתמקד בחדשות ואירועים מקומיים, מתפרסם לרוב אחת לשבוע. יומון הוא עיתון היוצא לאור אחת ליום. הוא מופץ לרוב ברמה ארצית ומעלה, מפרסם חדשות ותחקירים מעודכנים לאותו היום.

ב. ציינו שני יתרונות שיש למקומון על פני היומון. (4 נק')

מקומון מפרסם כתבות עומק לעומת יומון, שנדרש לפרסם כתבות אחת ליום, ולכן לא יכול להמתין לתוצאותיו של תחקיר מעמיק. מקומון יכול להיות עבה יותר, כי יש לו יותר זמן לאסוף את המידע ולוודא אותו. כל יתרון מנומק אחר/נוסף יתקבל.

13. הכפר הגלובלי

- א. מה פירוש המושג "הכפר הגלובלי"?
- מושג שבא לציין את צמצום המרחק העצום מנקודה אחת בעולם לאחרת באמצעות תקשורת המונים.
- ב. מה ההבדל בין חדשות המתייחסות ל"כפר הגלובלי" לבין "חדשות מקומיות"?
- חדשות הכפר הגלובלי הן בקנה מידה עולמי, בעוד החדשות המקומיות מתייחסות רק למתרחש במקום ספציפי.

פרק שלישי (20 נקודות)

יש להשיב על 10 שאלות מבין השאלות 14-25.

הקיפו במעגל את התשובה הנכונה – "נכון" או "לא נכון" (כל תשובה נכונה - 2 נקודות).

14. תפקידו של עיתונאי, בין היתר, הוא להצליב מקורות מידע ולבדוק את אמיתות הידיעות שהוא כותב. נכון / לא נכון
15. עיתונאי חייב לדווח על כל ידיעה שמתקבלת במערכת, כי זכות הציבור לדעת. לא נכון / נכון
16. על הפרסום נאמר כי הפך את העולם ל"כפר גלובלי". לא נכון / נכון
17. הורים יכולים להגן על ילדיהם מפני עברייני רשת. נכון / לא נכון
18. עיתונות "צהובה" היא עיתונות שבה מתפרסמות ידיעות רכילות. נכון / לא נכון
19. במשטר טוטליטרי (דיקטטורי, רודני) עיתונות היא עיתונות מגויסת. נכון / לא נכון
20. מוען הוא זה שמקבל את המסר. נכון / לא נכון
21. הרדיו הוא מדיום של תקשורת המונים. נכון / לא נכון
22. העיתונות היא "כלב השמירה על הדמוקרטיה". נכון / לא נכון
23. אתיקה עיתונאית מחייבת רק כתבי שטח. לא נכון / נכון
24. ידיעה חדשותית חייבת להתפרסם בדגם מעגלי. לא נכון / נכון
25. ערוץ ציבורי יכול לשדר פרסומות. לא נכון / נכון